

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 23.

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 9. juni 1945.

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

19. árg.

Arbeiði til øll á sjógvi og landi

(Tvey uppskot frá Føroya javnaðarflokki, ið miða imóti hesum)

Her liggur frammanfyri mær ein litil bóklingur hesum viðvíkjandi, ein litil bóklingur við nógvum innihaldi.

Javnaðarflokkurin er enn ein heldur ungur politiskur flokkur í Føroyum og tað vil altíð vera so, at ein ung politisk rørsla hevur lyndi til at gerast bæði ótolin og framfús, áðrenn hon fær fastar fætur undir seg.

Men hann ið lesur hesan bóklingin vil koma til at sanna: hvussu nógv ið her í Føroyum kann gerast, og hvussu lítið her er gjørt.

Tað er hvørjum hugsandi manni eyðsjónligt at skal tað lagid sum nú er her á landi ikki fáast broytt, so koma vit at liggja sum eitt miðaldurs land millum øll onnur lond.

At skaffa arbeiði til øll, er hitt fyrsta, ið umræður, tá kann hver maður lyfta hævdið fritt uttan undirlutakenslu, tí tá veit hann, at hann er ein nyttugur borgari í landinum. Arbeidsloysi og socialur ójafni eru landfarsótt fyri samfelagslíkani.

Her er einans ætlan at nevna eitt og annað av tí, ið stendur í hesum bóklinginum. At handfara alt vil føra ov langt.

»Javnaðarmannauppskotið um hýringarskrivstovu varð felt á lögtingið«, stendur tað.

Eg dugi ikki at gita hvat grund lögtingið hevdi til at fella tað.

Hendán skrivstovan skuldi býta siglingslíkindi javnt millum fiskimennin, so at manningarnar umborð komu at skifta og eingin av fiskimonnum skuldi liggja farleysur og vinnuleysur heima alla tíðina.

Nú ræður hitt størsta órættvís, sum hver rættisnaður maður má harmast um, antin hann er siglingsmaður ella hvat annað. Tað er ringt at fata at so lítið hevur hjartalagið verið inni í lögtingshúsinum, at monnum har hevur tað verið eitt feitt antin ein stórrur partur av okkara siglingsmonnum fór at falla niður í arbeidsloysi og fátæðdom.

Skiparar og reidarar finga friar hendur til at taka, vraka og behalda sínar skipsmenn! Tað kann ganga í vanligum tíðum, men er ábyrgdarleyst í slíkum viðurskiftum sum nú eru.

Eg var um dagirnar staddur inni

í fræhandlinum hjá bunaðarfelaginum.

Ein raskur fiskimaður á bestu árum kom inn at keypa urtagarðsfræ, og hann keypti nógv.

»Tygum ætla at sáað dúliga«.

»Ja, okkurt er at gera fyri at royna at bæta um trogan livimáta. Eg havi ikki fingið ein einasta tús alla hesa tíðina. Men granni mín, sum situr við nógvri jørð, hevur sigt í heilum. Soleiðis syrgja lögtingsmenn fyri okkum. Teir sjálvir svøla ikki. Men kundu teir ikki hugsa eitt sindur um okkum«.

Soleiðis svaraði maðurin.

— — —

Eitt hitt fremsta málið ið frammi er í hesum bóklinginum er uppskotið um endurnýggjan av fiskiflotanum. Og tað er beint. Fiskiskapurin er og fer altíð at vera livæðrin í føroyskum vinnulívi. Lata vit hann fólga, verður illa vordíð. Skip mugu útvegast uttan drál, tí vit kunna ikki hava hálvtríða túsund sjómenn liggjandi vinnuleysar longur uppi á landi. Tað tolur samfelag okkara ikki uttan at fáa varandi og stór brek. Og skulu vit til allar tíðir kunna vera kappingarfærir við onnur fiskilond, mugu vit altíð hava eitt glegt eyga fyri hvat ið kann koma at krevjast av okkum í framtíðini viðvíkjandi nýggjum fiskihættum, reiðskapi, fiskasølu og fiskaviðgerð — so at vit kunna fylgja við í øllum sum hoyrir til fiskiskap og avreiðing av fiskiverum bæði av einum og øðrum slag.

Men tað er eisini longu nú grund til at hava aðrar síður av vinnulívið okkara gjølla fyri eyga, sum t. d. landbúnaðin og idnaðin, so sum nevnt er í hesum bóklingi. Her má bæði eitt umskapandi og eitt grundleggjandi arbeiði til, so at ikki allir okkara menn skulu noyðast at liva á skipsdekki.

Tað er javnan ein vandi í einum landi tá ið einstakir menn fáa líkindi til at savna sær óvikið ríkið og verðsliga makt. Í fyrsta inni vil tað vísa seg so at slíkir menn tørvast, tí tað eru teir sum kunna geva fólkíð arbeiði. Seinni fæst at siggjast at tess meiri tað gongur henda vegin tess undirbráttligari verður fólkíð, tess skjótari og sterri verður stættarmunurin, og alt samfelagslíkani vil fáa sín heilsubreik.

Sjálvar javnaðarmennin hevur livið lært at vegurin fyri privatum fyritekum eigur at standa opin fyri hvønn mann, men at tað eru fyritekur sum ikki eiga at vera á einstakmanns hondum, men í samfelagsins.

At ein landafyrirstøða eigur nógv miklan pening til at studda landsins vinnulív — og hetta verður gjørt við socialum skili — er ein treytin fyri arbeiði til øll á sjógvi og landi.

Men við hesum er ikki alt sagt. Tað tvørrar meiri enn matur, hús og klæði til hvønn mann. Tað tørvur eisini ein bétan av fólkalyndinum, sum nú er við at leika í leysum teymum, uttan at vit ansa at einans tá vil signing kunna fylgja okkara framtíð tá okkara fólk í atburði og verki visir at sannleiki og rættvís altíð má vera okkara fremsta mið og mál.

Sverre Patursson.

Føroya politiska lagna.

I hesum døgum er ferð aftur komin á tjakið um, hvussu Føroya politiska stæða skal verða skipað í framtíðini.

Teir politisku flokkarnir á Løgtingi hava hetta týðningarmikla mál í sínum stevnuskráum, men aftur at hesum koma aðrir flokkar og aðrir menn við nýggjum stevnuskráum og nýggjum uppskotum.

Fólkið verður so tað avgerandi, hin føroyska veljarafjöldin skal nýta sitt skil og kunneleika at taka dagar millum tær ymisku áskoðanir, tí stjórnarskipan okkara eins og í øðrum demokratiskskum londum skal sýna fólksins hugsan og vilja.

Fara vit nú at kanna um, hvat hesi ymisku bera í skjældri sínum, so halda vit okkum siggja, at Sambandið hevur sína gomlu stæðu: Hin statsrættsliga stæðan í kongarikinum Danmark skal ikki broytast, uttan kanska, sum so mangan nú í seinastuni er hent, at ákominn viðurskifti og umstøður broyta hana. Vit verða eitt amt í ríkinum við teirri serstøðu, sum amtið hevur haft. »Denne Lov gælder ikke for Færøerne«. Tað er kanska eitt, sum verður eitt skiljingartekin: Flaggið. Flaggið hevur fingið rót í fólkunum, og eitt møguligt krav um at strika tað og taka danskt aftur, fer at elva stóra móttøðu serliga hjá sjómönnum.

Fólkaflokkurin hevur haft og hevur sít fullveldi. Hann er nú tann mest ivingasami flokkurin. Hann hevur uppi í sær gamlar ramar Sjálvstýrismenn og sambandskar peningamenn og jarðamenn. Hann er tí gátan í føroyskum politikki.

Jóannes bóndi, flokksins formaður, er greiður: Eingin felagskapur við Danir. Føroya tjóð ræður sær og sínum

Serliga áhugaverd hesum við-

vikjandi er grein, hann hevur í »Dagblaðnum« 1. juni í ár. »Tjóðfundur II.« Har ávisir hann til eina samrøðu, hann hevur haft við núverandi danska uttanríkisráðharran Christmas Møller ».... stjórnarkák skuldu vit ikki fáast við; at Føroyingar finga nøkur sermál at ráða yvir, meðan onnur mál skuldu verða felagsmál vildi bara føra til viðvarandi trætu og nýggjar krevjingar. Okkara millum mátti vera annaðhvørt, antin at lata viðurskiftini vera nakað sum tey eru undir Føroya »núverende statsretslige Stilling«, ella hver fór at ráða sínum«.

Tað skal verða uppafturtikið, at hetta er okkum Føroyingum ógvuliga áhugavert. Ikki bert tí, vit her siggja hugsan J. P.'s koma greiðliga fram, men eisini tí her kemur fram, hvat ein danskur maður, sum nú er uttanríkisráðharri í donsku stjórnini, heldur um spurningin Danmark—Føroyar. »Antin »núverende statsretslige Stilling« ella hver at ráða sínum«.

Men hvat ið so Jóannes bóndi Patursson sigur okkum um sína greiðu og kláru fullveldismeining, so skilja og hava vit ikki álit til flokksins sonnu og greiðu fullveldisætlán. Tí fyri tað fyrsta, trúgva vit ikki uppá, at menn, sum stutt síðan hava mett støðu okkara í kongarikinum Danmark sum eina fyrri okkum sera gagnliga støðu og ikki hava tókst at vilja offra nakað fyri at gerast sjálvbjargin í øllum lutum, nú so bráðliga eru vorðnir so tjóðskaparkærir, at teir vilja taka stórar figgjarligar byrður uppá seg fyri at gerast ein á einhvønn hátt fri og sjálvstýrandi tjóð. Og fyri tað annað so hevur Fólka flokksins figgjarpolitikkur á Tingi ikki borið bód um, at umboðsmenn fyri henda flokk hava tað í kvittanum at leggja grund-